

Města druhého tisíciletí

Polovina světového obyvatelstva žije ve městech. Zatímco před 200 lety na třicet venkovanů připadal jen jeden obyvatel města, je v současnosti tento poměr vyrovnán. Rychlé tempo růstu měst je dnes charakteristické pro státy rozvojového světa. V přeplněných chatrčích na okrajích Bangkoku, Limy, Monrovie a stovek dalších měst Asie, Afriky nebo Latinské Ameriky se koncentrují nejpálčivější problémy současného světa. Kolem Los Angeles, Frankfurtu nebo Washingtonu se rozvíjejí nové prostorové formy měst. Internet, mobilní telefony a rychlostní doprava zmenšují prostor mezi takovými městy a za lidmi se do původních venkovských prostorů přesouvají i služby a pracovní místa. Fyzické prostředí i sociální struktura postsocialistických měst se přeměňují takřka před očima a v metropolích jednotlivých regionů se začínají uplatňovat podobné ekonomické a sociální procesy jako ve vyspělých městech na západě. Jak se liší vývoj měst ve třech odlišných oblastech současného světa?

Populační exploze a problémy megaměst rozvojového světa

Zřejmě nejvíce patrným rozdílem mezi vývojem měst v rozvojových a vyspělých státech světa je odlišné tempo růstu městského obyvatelstva v obou částech světa. Zatímco Londýn, Berlín nebo Praha populačně stagnují, města chudého Jihu rostou závratným tempem. Lagos, Bombaj, Dháka a další velká města roz-

vojových států byla před dvaceti lety co do počtu obyvatelstva poloviční. Prognóza OSN předpokládá jejich další zdvojnásobení během stejně krátkého času. A to nejsou města jen tak ledajaká. V Evropě

bychom podobně velké město hledali marně a pokud chcete porovnat populaci např. Lagosu s Prahou, museli byste naši „matičku“ vynásobit dvanáctkrát. Někoho může napadnout otázka, zda existuje nějaká hranice, přes kterou se už populace těchto megaměst nemůže překlenout. Tempa růstu, která zde překračují 5 % ročně, napovídají, že ke zdvojnásobení počtu jejich obyvatel může dojít do 14 let. To by bylo u indické Bombaje zhruba kolem 26 milionů lidí, čímž by toto město předstihlo prozatím největší tokijskou megalopoli.

Urbanizaci si můžeme představit jako celosvětový proces, který probíhá postupně ve všech regionech světa a úzce souvisí s vyspělostí společnosti. Zatímco ve vyspělých státech dosáhla míra urbanizace určitého stropu a zjednodušeně řečeno „není koho poměštovat“, většina Afričanů nebo Indů žije stále na venkově. Můžeme si jistě troufnout říci, že i zde toto největší stěhování v dějinách jednou skončí. Přesto je urbanizační proces v rozvinutých a rozvojových zemích značně odlišný

a produkuje i rozdílné problémy v obou regionech světa. Velký rozdíl je především v načarování dvou významných procesů – urbanizace a demografické revoluce. Hlavní vlna stěhování do měst v rozvinutých státech probíhala v pozdější fázi demografické revoluce, kdy přírůstky obyvatelstva nebyly již tak vysoké jako v současných státech třetího světa. Na překotný populační růst měst chudého Jihu má

Současná tempa růstu měst chudého Jihu napovídají, že ke zdvojnásobení počtu jejich obyvatel může dojít už v příštím desetiletí.

vliv nejenom masivní ekonomická migrace z venkova, ale stejnou měrou i vysoký přirozený přírůstek obyvatelstva.

Mohlo by se zdát, že největší problémy oby-

vatel měst rozvojových států jsou ekonomické povahy. Je to však pravda pouze zprostředkovaně. Práce je totiž v těchto městech relativně dostatek, míra nezaměstnanosti např. v jihoamerických městech se pohybuje kolem 10 %. Zaměstnání s pravidelnou pracovní dobou, zaručenou mzdou nebo dokonce se sociálními výhodami je však pro nově přichozího zprvu těžko dostupné. Část venkovských imigrantů je nucena pracovat v šedé zóně ekonomiky. V městech Střední Ameriky pracuje načerno odhadem kolem 50–60 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Hlavním problémem je však kvalita bydlení, základní infrastruktura a služby.

Největší města rozvojového světa jsou schopna pojmout ročně až 100 tisíc nových přistěhovalců. Příjmovou oblastí těchto vesničanů jsou v drtivé většině případů periferní zóny města vzdálené často několik desítek kilometrů od centra. Obydli jsou budována většinou na cizích pozemcích nebo na půdě bez majitele. Squatteři v Bogotě naplánovali expanzi

APLIKACE DO VÝUKY

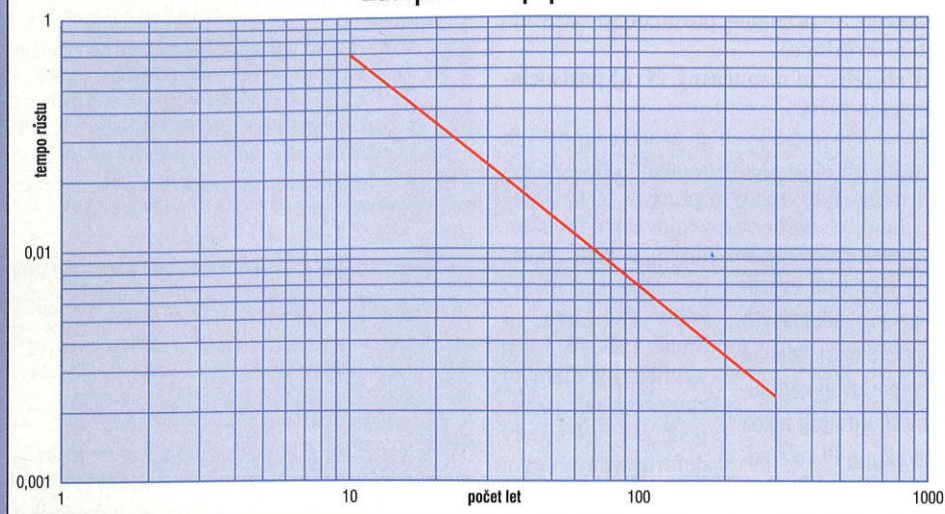
Otázky a úlohy

1. Pokuste se zjistit, zda má vaše město schválený územní plán. Jaké funkční plochy jsou plánem vymezeny? Jakým směrem se bude vaše město rozvíjet? Souhlasíte s realizací navržených řešení? Diskutujte.
2. Na základě vaší subjektivní zkušenosti sestavte žebříček zásadních problémů města, které by měly být podle vašeho názoru řešeny, a to v krátkém, ve střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu.
3. Pokuste se v místním archivu, knihovně, informačním středisku, příp. v kronice vaší školy získat staré fotografie města. Jak se změnila „tvář“ města v průběhu posledního století? Jaké vývojové fáze města lze „vyčíst“ z fotografií?
4. Navrhněte text základní informace o vašem městě, jako podklad pro prezentaci na internetu. Zamyslete se nad strukturou poskytovaných informací. Pokuste se vyjádřit polohu města v rámci vyšších územních celků (Evropa, střední Evropa, Česko, kraj, okres), zhodnotit vnitřní diferenciaci mezi jednotlivými částmi města, určit převažující funkce jednotlivých čtvrtí (jejich vývoj) apod.
5. V rubrice Labyrintem informací naleznete návod, jak vyhledávat na internetu stránky českých měst a obcí. Zvolte si libovolný počet měst jako vzorek pro malou analýzu obsahu webových stran. Jsou informace, které města prezentují důležité? Jsou určeny hlavně širší veřejnosti – potenciálním návštěvníkům města –, nebo také obyvatelům města (obsahují informace o důležitých rozhodnutích vedení města, vyhláškách, plánovaných akcích apod.)? Jaký význam má podle vašeho názoru servis informací poskytovaný radnicí obyvatelstvu? Zajímáte se, v jakém městě žijete a jakým směrem se vaše město vyvíjí?
6. Chloubou řady větších měst jsou úspěšné (privilegované) sportovní kluby. Zamyslete se, jaké sportovní kluby znáte. Pokuste se je lokalizovat na mapě (příp. v plánu města). I přesto, že nejste sportovní fanové, treďte na nejbližší fotbalový stadion nebo do sportovní haly? Představte si, že vám přijede návštěva ze zahraničí, která bude chtít „vyhlášené“ sportovní zařízení navštívit.

ZDROJE INFORMACÍ

- HALL, P. (1989): Urban and Regional Planning. Second edition. Unwin Hyman. London.
- HRŮZA, J., ZAJÍC, J. (1996): Vývoj urbanismu II. Skripta ČVUT FA. Praha.
- MAIER, K. (1993): Územní plánování. Skripta ČVUT FA. Praha.
- MAIER, K. (1994): Územní rozvoj u nás a v Nizozemí: pokus o srovnání. Územní plánování a urbanismus 21, č. 3/4, str. 177–179.
- MARCUSE, P., VAN KEMPEN, R. eds. (2000): Globalizing Cities: A New Spatial Order? Blackwell. Oxford.
- NEWMAN, P., THORNLEY, A. (1996): Urban Planning in Europe. Routledge. London.
- SHORT, J. R. ed. (1994): Lidská sídla. Velká geografická encyklopedie světa. Nakladatelský dům OP. Praha.
- SÝKORA, L. (1993): Gentrifikace: měníci se tvář vnitřních měst. In: Sýkora, L. ed.: Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PFF UK, Praha, s. 100–119.
- The State of the World Cities (2001). United Nations. Habitat. Nairobi.
- WHITTICK, A. ed. (1974): Encyclopedia of Urban Planning. Mc Graw-Hill. New York.

Zdvojnásobení populace

TEMPO RŮSTU MĚST

Některá města rozvojových států rostou závratným tempem. Tabulka podává přehled měst s ročním přírůstkem v letech 1995–2000 větším než 5 %.

Z grafu můžete vyčíst za jakou dobu se zdvojnásobí počet obyvatel v těchto městech při stabilním přírůstku. Jakou dobu by to trvalo městu Tabora na západě Tanzánie nebo hlavnímu městu Burkiny Ouagadougou?

DEFINICE, POJMY

edge cities – města na okraji – jsou novým sídelním typem, který narozdíl od suburbii nejsou závislá na jádrovém městě (aglomerace). Zahrnují funkci bydlení, obchodu i práce. Edge city poskytuje pracovní příležitosti, služby a zábavu pro obyvatele města samotného i pro obyvatele z jeho okolí. Velmi důležitým faktem je, že jsou vnímána místním obyvatelstvem jako samostatná místa. Termín poprvé zavedl J. Garreau v roce 1991. Další informace můžete získat na internetové adrese:

<http://geography.about.com/library/weekly/aa020700a.htm?terms=edg+city>

megaměsto – město s počtem obyvatel nad 10 milionů. V současnosti je na světě 21 takových aglomerací, zatímco v roce 1975 to byly pouze 4. V Evropě a Austrálii nenajdeme žádné město větší než 10 milionů, 2 existují v Severní Americe a Africe, 4 v Latinské Americe a 13 na území Asie. Informace o těchto městech můžete najít ve Školním atlase dnešního světa (2001) na straně 84–85.

suburbanizace – proces vývoje města, při kterém dochází k odlivu obyvatelstva z center měst do jejich zázemí; v širším pojetí se jedná o komplexní sociální a ekonomický proces, zahrnující např. i změny způsobu života obyvatel, rozvoj a změny funkcí sídel v zázemí měst (v suburbanizační zóně).

Foto 1: Pohled na okraj Limy, která se nachází v poušti na pobřeží Pacifiku. Pouze v okolí vodních toků jsou přirozené porosty zeleně. Obyvatelstvo zde žije v chudinských čtvrtích s nedostatkem vody a ve špatných hygienických podmínkách.

Foto 1: V. Vilímek

Foto 2: Snímek Toronta je snadno zaměnitelný s jinými severoamerickými městy. Pravidelná síť ulic dává městu geometrický řád. Fungující doprava obyvatelům umožňuje snadnou dostupnost centra z převážně obytných čtvrtí na okraji města.

Foto 2: L. Jeležek

do předem vybraného prostoru, který postupně dělí na menší a menší pozemky nových přistěhovalců. Hledání domluvy mezi tisíci obyvateli těchto *favelas* nebo *ranchos* je často velmi náročné a do hry vstupují i zájmy politiků o tuto početnou skupinu voličů. Právo soukromého majitele tak nezdědka ustupuje do pozadí a místní vlády řeší tento problém odkoupením pozemků a dokonce zavedením základní infrastruktury pro místní obyvatele. Nejčastěji se tento příběh odehrává před volbami...

Nové sídelní formy a organizace města ve vyspělých státech

Zatímco města rozvojových států rostou přibližně jako sněhové koule, urbanizace v Evropě, Severní Americe a dalších částech rozvinutého světa probíhala odlišným způsobem. Noví přistěhovalci přicházeli zprvu do oblastí blízko centra města a postupně se zvyšujícím sociálním postavením se „filtrovali“ směrem k okrajům. Jejich *sociálně prostorová struktu-*

ra je tak většinou obrácená a na okrajích měst najdeme spíše lépe postavené, bohatší obyvatelstvo. Trend stěhování z jader velkých měst směrem k okrajům označujeme jako *suburbanizaci*. Tento centrifugální proces ovlivňoval severoamerická a západoevropská města zejména tři poválečná desetiletí a vedl postupně i k nutnosti přehodnocení pohledů na město i jeho řízení a plánování. Impulsem pro upřednostnění života na předměstí byl zejména neobyčejný rozvoj automobilismu a zhoršující se životní prostředí ve městech. Reakcí na špinu průmyslových měst bylo např. Hnutí zahradních měst ve Spojeném království nebo zformulování amerického ideálu suburbánního bydlení.

Pohyb směrem ven z města je i v současnosti převažujícím trendem ve většině západních měst. V 70. letech se sice někteří odborníci přikláněli k nahrazení tohoto procesu totálním útekem z měst, ale šlo zřejmě jen o další rozšiřování metropolitních regionů. V některých amerických městech můžeme identifikovat nové sídelní formy, které jsou označovány jako *edge cities* (města na okraji). Tato města se utvářejí přeměnou původních satelitních městeček, která mají výhodnou polohu nejen pro suburbanizaci obyvatelstva, ale i služeb a hlavně pracovních příležitostí. Narozdíl od tradičních suburbii nejsou již bytostně napojena na centrální město, ale často jsou sama centry dojížděky. Příkladem může být Tysons Center na západním okraji Washingtonu, které vyrostlo na křižovatce výpadovek z města na letiště a městského okruhu (<http://shoptysons.com/directions.cfm>). Podobný rozvoj zaznamenávají i evropská města. Rozvoj prostoru kolem letiště je často nejatraktivnější lokalitou pro nová *edge cities* (Frankfurt nad Mohanem).

Nejvýraznějším prvkem vnitřních měst roz-

vinutého světa jsou sociální rozdíly městské společnosti. Tyto rozdíly se promítají prostřednictvím bydlení a umístění služeb v prostoru města. Města jsou často rozdělena na čtvrti s rozdílným sociálním složením obyvatelstva a jejich hranice připomínají místy středověké hrady. Za vysokými ploty se v atraktivních částech města skrývají elity města. Tyto *citadely* jsou často umístěny poblíž centra, např. na kopci, u jezera nebo na březích řeky. Někdy

pro bohatší obyvatelstvo, které je schopno platit vyšší nájemné. Takový proces zlepšování fyzického a sociálního prostředí se označuje jako *gentrifikace*.

Vliv socialismu a současný vývoj postsocialistických měst

V severoamerických a západoevropských městech můžeme sledovat nové trendy ve vývoji měst. Tyto trendy a procesy se následně uplatňují i ve městech rozvojových a transformačních států. Města

Pohled veřejnosti a představitelů města na využití územního plánování měst se liší nejen v jednotlivých oblastech světa ale i v průběhu vývoje měst jednoho státu. Ve struktuře našich měst představují nejčitelnější stopy územního plánování v současnosti nikoli počiny Přemysla Otakara II. nebo Karla IV., ale panelové domy socialistického budování. Podobně jako u ostatních socialistických měst jsou to první panoramata, která nás vítají cestou z letiště nebo se k nim z dálky blížíme po dálnici. Odpor veřejnosti k centrálnímu plánování je proto do značné míry pochopitelný. Na druhou stranu je zřejmě nutno tento postoj pozměnit a postupně budovat důvěru k racionálnímu řízení prostorového rozvoje měst a celých městských regionů. Neřízený rozvoj jednotlivých částí městských aglomerací může vést k degradaci dlouhodobého charakteru našich sídel a krajiny. Je přitom lhostejné, zda se jedná o železobetonové „krabice“ supermarketů uvnitř měst nebo „podnikatelské baroko“ nových satelitních vesniček.

bývalého socialistického bloku se po druhé světové válce vyvíjela odlišným způsobem než na západě. Čtyřicetiletý deformovaný vývoj zanechal patrné vlivy zejména v odlišné sociální skladbě obyvatelstva měst. Socialistické plánování však zřetelně změnilo i fyzickou tvář jednotlivých částí města. Snad nejcitelněji se projevila kulturní omezenost komunistů v „přestavbě“ Bukurešti. Svěbytnou kapitolou jsou i nová panelová města na okrajích většiny měst bývalého socialistického bloku. Ukazuje se, že jakkoli byly tyto zásahy do přirozeného vývoje bolestné, základní prostorová struktura města se příliš nezměnila. Postsocialistická města se pomalu vrací k přirozenému vývoji s racionálním rozmístěním jednotlivých funkcí a zvyšující se rozmanitostí jednotlivých čtvrtí.

Z hlediska populačního vývoje postsocialistických měst můžeme objevit jeden společný rys, kterým je decentralizace obyvatelstva. Zjednodušeně řečeno, dochází ke stagnaci vývoje počtu obyvatel velkých měst, způsobené

prevažujícím odlivem obyvatelstva ven z měst. U ekonomicky rozvinutějších států se projevuje především *suburbanizace*. Bohatší obyvatelé se přesouvají do dojíždkového zázemí aglomerací, kde hledají bydlení v rodinných domech se zahradou. Naproti tomu např. v balkánských státech můžeme vedle těchto procesů zaznamenat i tzv. *deurbanizaci* – útek z měst. Tento proces je krizovou reakcí především mladších obyvatel

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ MĚST

Prvky záměrné organizace lidských sídel lze vypořádat již v prvních formách osídlení. V současnosti lze charakterizovat územní plánování měst jako nástroj pro ovlivňování harmonického a efektivního funkčního využití území města pro různorodé lidské činnosti.

Hlavním cílem územního plánování je optimální funkční využití území pro komunitu, která území užívá. Tento cíl je uvažován v dlouhodobé perspektivě. Rozvoj územního plánování jako profese a vědní disciplína souvisí s reakcí společnosti na špatnou situaci v průmyslových městech západní Evropy a Spojených států. Velký rozvoj nastává zejména od druhé poloviny 19. století. Ve městě se objevují nové technické prvky, stavby jsou budovány moderními technologiemi, rychle se rozvíjí doprava.

První polovina 20. století je charakteristická překotným růstem průmyslových měst. V územním plánování se uplatňují myšlenky satelitních a zahradních měst (E. Howard), někteří urbanisté se pokouší vyprojektovat ideální velkoměsta (Le Corbusier). Ještě před počátkem 2. světové války byly ustanoveny hlavní myšlenky nového směru při plánování měst – *funkcionalismu*, který byl hlavním názorovým směrem tzv. Athénské charty. Funkcionalismus se pak plně prosadil při plánování měst zejména po válce. Nešťastnou aplikací tohoto směru představují např. naše obytná sídliště.

Vývoj přístupů v územním plánování v druhé polovině 20. století

V územním plánování se po skončení druhé světové války projevilo několik rozdílných trendů. V 50. a 60. letech se plánování obecně soustředilo na všesměrné využívání prostředí a přírodních zdrojů pro rozvoj společnosti, charakteristická byla víra v budoucí bezmezny rozvoj společnosti. Ekonomika západních států se zdárně rozvíjela a s ní docházelo i k územnímu růstu měst. Charakteristická byla dekoncentrace městských funkcí, pokračování suburbanizačních tendencí a výstavba satelitních a zahradních měst ve vnějším příměstském pásu měst. V územním plánování měst se preferovalo centralizované plánování, působící shora dolů, projekty byly často inspirovány myšlenkami Athénské charty s důrazem na detailní plánování funkčního využití jednotlivých částí města.

Na našem území byly všechny velké akce (první generace sídlišť) financovány z veřejných investic, řízeny centrálním plánováním. Uplatňovalo se především detailní střednědobé plánování sídlištních celků stavěných v prolukách vnitřního města ve stávajících administrativních hranicích města.

V 70. letech se ve vyspělých západních zemích objevují první závažné problémy, které mění vztah veřejnosti k územnímu plánování. Objevují se problémy v předlidených městských aglomeracích, energetická krize ovlivňuje prognózy budoucího vývoje, hovoří se o hraničích růstu společnosti. Ztráta podpory veřejnosti územnímu plánování vede ve zvýšené míře k preferenci trhu jako přirozeného regulátoru při využití území. Klesá význam územního plánování, které se soustřeďuje hlavně na obnovu vnitřních částí měst. Oproti minulosti jsou navrhovány projekty menších měřítek a na kratší časové úseky. Do procesu rozhodování o využití území vstupují kromě urbanistů-profesionálů noví aktéři – vlády, místní samosprávy, občané. Projevuje se ve větší míře decentralizované pojetí územního plánování.

V Československu se začíná budovat druhá generace sídlišť (např. Jižní Město) na obrovských plochách, které jsou často účelově připojeny k administrativním hra-

Tabulka: Tempo růstu měst

Město	Země	Roční tempo růstu (1995–2000 v %)	Počet obyvatel (2000 v tis.)
Tabora	Tanzánie	10,08	141
Wenzhou	Čína	9,80	723
Songnam	Jižní Korea	9,49	1 045
Toluca	Mexiko	7,78	418
Ouagadougou	Burkina	6,32	817
Maputo	Mosambik	6,20	1 589
Asansol	Indie	6,10	1 274
Sana'a	Jemen	6,00	1 565
Hiroshima	Japonsko	5,46	1 128
Islamabad	Pákistán	5,46	2 485
Dháka	Bangladéš	5,37	8 154
Lagos	Nigérie	5,33	7 720
Antananarivo	Madagaskar	5,16	1 329
Yaoundé	Kamerun	5,09	1 091

nicím měst. Původně plánovaná občanská vybavenost je v průběhu výstavby restriktivně omezena a vznikají šedé monotónní noclehárny s homogenní věkovou a heterogenní sociální skladbou obyvatelstva. Důraz je kladen zejména na maximální úspory z rozsahu.

V 80. letech se na západě plně prosazuje tržní přístup při plánování měst. Města a oblasti byly rozděleny na slabé a silné, s rozdílnou schopností konkurence. Deregulace a omezení zásahů státu vedl k rozvoji velkých a silných měst a oblastí, které se měly stát póly růstu pro ostatní území. V městském prostředí dochází po suburbanizaci bydlení k decentralizaci dalších funkcí. V pojetí územního plánu jsou často zakomponovány návrhy přestavby starých částí měst, důraz je kladen na požadavky trvale udržitelného rozvoje společnosti a ochranu životního prostředí měst. Při realizaci investic se začíná prosazovat soukromý kapitál, který stále častěji využívá vládních programů rozvoje měst – spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

U nás se buduje třetí generace sídlišť v rámci komplexní bytové výstavby. Sídlíště mají o něco menší měřítko a jsou často lépe vybavená než předchozí generace, stále se uplatňuje centrální plánování.

Vývoj plánování měst v 90. letech

V 90. letech je patrné zapojení některých prvků regulace, snaha o koordinaci územního rozvoje, který byl v minulých letech ponechán působení tržních mechanismů – renesance územního plánování. Tyto snahy se projevují zejména při rekonstrukci některých oblastí měst, kterých se často účastní společně soukromý a veřejný sektor. Důležitou hodnotou obyvatel města se stává kvalita životního prostředí. V celé Evropě se objevuje trend k většímu zapojení soukromého sektoru a územní plán slouží v mnoha zemích pouze jako rámec pro usměrňování plánů soukromého sektoru. S tímto trendem úzce souvisí problematické prosazování územního plánu. Původní zodpovědnost představitelů měst za realizaci projektů přebírají často soukromé společnosti. Jejich představy se mohou výrazně odlišovat od strategických koncepcí města. Do hry o úspěšnost města vstupuje nově snaha o prodávání města, přilákání pozornosti, turistiky a investic. Příkladem může být soutěž měst o pořádání mezinárodních akcí, veletrhů, sportovních šampionátů a kulturních přehlídek. V Česku dochází po listopadové revoluci k přehodnocení pohledu na územní plánování měst, začínají se projednávat a schvalovat nové dokumenty územního plánování. Vedle územních plánů jsou postupně zpracovávány i další dokumenty rozvoje města. Budoucí směřování a vize rozvoje jsou obsahem strategických plánů, které formulují celkové i odvětvové strategie a politiky. V územním plánování se projevují náznaky spolupráce veřejného a soukromého sektoru, územní plán začíná sloužit spíše jako regulace funkčního využití území než návrh jednotlivých investičních akcí. V plánu jsou nadále vytýčena stabilizovaná a rozvojová území a vymezeny dominantní funkce, vedlejší funkce a výjimečně přípustná využití území. Mění se funkční využití řady ploch uvnitř města a na jeho okraji. Začíná se projevovat dekoncentrace bydlení (suburbanizace) a dalších funkcí. Tento trend nasazuje potřebu větší koordinace územních plánů měst a jejich zázemí, která je v dnešní době velmi problematická. Charakter rozvoje příměstských zón je závislý na aktivitě soukromých vlastníků pozemků a investorů. Stavební zásady vymezené v územních rozhodnutích jsou často porušovány. Nové prvky komerční zástavby obchodních středisek, skladovacích areálů a individuální „architektura“ stavebníků obytných domů výrazně mění původní ráz sídel a krajiny příměstské zóny.

Martin Ouředníček

metropolí na problémy najít práci a bydlení ve městech a byl zaznamenán např. i v době ekonomické deprese v USA ve třicátých letech. Řešením ekonomických problémů je potom návrat do původního venkovského prostředí, často do domu rodičů nebo příbuzných a hospodaření v zemědělství.

Ve vývoji větších českých měst se uplatňuje první ze zmiňovaných procesů. Suburbanizace je nejvíce patrná kolem Prahy a Brna, kde kromě posunu obyvatelstva do zázemí města můžeme zaznamenat i přesun dalších, původně městských funkcí. Nejvíce patrný je rozvoj obchodních a skladovacích ploch kolem hlavních dopravních tahů. Kromě zázemí se výrazně mění i historická centra českých měst. Praha, Český Krumlov, Telč a další historická města lákají domácí i zahraniční návštěvníky na kulturní památky. *Městská turistika* představuje zřejmě největší potenciál Česka ve srovnání s okolními zeměmi střední Evropy. Česká města jsou v současné době vyzvána k soutěži o prestiž, investice, pořádání kulturních nebo sportovních akcí. Praha a ostatní velká města mohou sloužit jako *vstupní brány* do východní Evropy, v některých oblastech však dokáží úspěšně konkurovat i městům na západ od naší hranice.

Martin Ouředníček
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje PŘF UK Praha